

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การสร้างเสริมสุขภาพมีวิวัฒนาการจากการอาศัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และโรงพยาบาลเป็นรากฐานในการให้บริการ มาสู่การใช้พลังทางสังคมขับเคลื่อนและใช้ชุมชนเป็นรากฐานในการดำเนินการ โดยเฉพาะหลังการประกาศ ญัตติรอตตาวาแห่งการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2529 (สุรเกียรติ์ อชานานุกาฬ, 2554) ซึ่งจากการประชุมดังกล่าวได้ให้ความหมายการสร้างเสริมสุขภาพ คือ กระบวนการส่งเสริมให้ประชาชน เพิ่มสมรรถนะในการควบคุม และปรับปรุงสุขภาพของตนเอง ในการบรรลุซึ่งสุขภาวะอันสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม และได้สรุปกลยุทธ์พื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 1) การสนับสนุนชี้แนะ (Advocacy) ผ่านกลวิธีการสร้างนโยบายสาธารณะ และการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ 2) การเสริมสร้างความสามารถ (Enable) ผ่านกลวิธีการเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง และการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล และ 3) การไกล่เกลี่ย การประสานงาน (Mediate) ผ่านกลวิธีการปรับเปลี่ยนบริการสาธารณสุข (WHO, 1986) ญัตติรอนี้ได้รับการลงมติเพื่อนำไปใช้ในการประชุมระดับโลกครั้งแรกขององค์การอนามัยโลกที่ว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพ (WHO Global Conference on Health Promotion) และการประชุมรอบต่อ ๆ มาที่จัดขึ้นในเมืองต่าง ๆ คือ เมืองแอตแลนตา ประเทศออสเตรเลีย เมืองซุนด์วอลล์ ประเทศสวีเดน กรุงเทพมหานคร ประเทศอินโดนีเซีย กรุงเม็กซิโกซิตี ประเทศเม็กซิโก ได้ส่งผลให้ญัตตินี้แข็งแกร่งขึ้น มีการวางกรอบประเด็นที่ชัดเจนเพื่อที่จะทำให้งานสุขภาพของทุกคนได้สำเร็จ (Kwok - Cho Tang, Robert Beaglehole, and Desmond O'Byrne, 2005) ต่อมาได้มีการประชุม ที่ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา ตามลำดับ

ประเทศไทยให้คุณค่าของการสร้างเสริมสุขภาพว่าเป็นเป้าหมายทิศทางของการพัฒนาระบบสุขภาพดังจะเห็นได้จาก 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้รัฐ “ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน” และ 2) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ เช่นใน มาตรา 5 “บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพบุคคลมีหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการให้เกิดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อม...” 3) กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดตั้ง พ.ศ. 2544 เป็นแหล่งการคลังในการสนับสนุนการพัฒนาความเข้มแข็งของภาคประชาชนใน

การมีส่วนร่วมในระบบสุขภาพ และ 4) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 47 กำหนดให้กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วย เป็นต้น (ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และ กุมภการ สมมิตร, 2556)

สถานีนามัย เป็นหน่วยบริการสุขภาพที่เป็นด่านหน้าของกระทรวงสาธารณสุข มีความสำคัญและเอื้อต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นที่หลากหลายและรอบด้าน ใกล้ชิดประชาชน มีหลายกิจกรรมที่ต้องให้บริการที่บ้าน ชุมชน การบริการจึงสะท้อนถึงลักษณะสำคัญ คือ เป็นบริการที่ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพของพื้นที่ที่เป็นไปตามบริบท สอดคล้องกับวัฒนธรรม ได้ถูกยกระดับสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) พ.ศ. 2551 (สุวรรณ วิริยพงษ์สุกิจ และคณะ, 2555) โดยมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการบริการครอบคลุมด้านส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมโรค ป้องกันโรค รักษาพยาบาลฟื้นฟูสภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค เปลี่ยนจากบริการเชิงรับมาเป็นเชิงรุก มุ่งเข้าหาประชาชนและชุมชน เพื่อให้ประชาชนทุกวัยมีสุขภาพดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข สามารถจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ สามารถพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน และขณะเดียวกันก็ดูแลและส่งเสริมสุขภาพของผู้ที่เจ็บป่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด สามารถควบคุมอาการให้คงที่หรือดีขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ (อลิสรา ศิริเวชสุนทร, 2556) รวมถึงเป็นผู้ประสานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีต่างๆ (สุรเกียรติ์ อชานานุภาพ, 2554)

การดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพสำหรับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ประเมินว่ามีความเหมาะสม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยมีการคัดเลือก การอบรม การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เจ้าหน้าที่จากผู้รอบรู้และผู้รักษาเป็นผู้เอื้ออำนวยการสร้างเสริมสุขภาพเชิงรุกในชุมชนและการสนับสนุนการทำงานให้เกิดการบริการด้วยหัวใจมนุษย์ 2) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างเสริมสุขภาพ ด้วยการรณรงค์ให้ผู้รับบริการและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ตั้งแต่เริ่มต้นวางแผน การร่วมทำกิจกรรม และประเมินผล และ 3) การพัฒนาวิธีการทำงานและการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ โดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการวางแผนจัดประเมินผล และพัฒนากิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมเฉพาะกับชุมชน (อลิสรา ศิริเวชสุนทร, 2556) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังขาดทักษะการประสานกับประชาชนและหน่วยงานอื่นๆ มีความต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีความรู้ในการปฏิบัติงานแต่ขาดการปฏิบัติเต็มความสามารถ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือสถานีนามัยเดิม ได้แก่ การ

บริหารจัดการในองค์กร การกำกับติดตาม งบประมาณ บัญชีจูงใจ ความเป็นวิชาชีพ ความมั่นคงในงานและพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส) พบว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความภาคภูมิใจต่อการเป็นบุคลากรสาธารณสุข สามารถควบคุมอารมณ์ได้ หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ภาพรวมมีขวัญกำลังใจดี แต่ในด้านลบคือ มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย กังวลต่อบุคคลในครอบครัว ค่าตอบแทนที่ได้รับในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมต่ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นภัยคุกคามและเป็นอันตราย และเครื่องมือในการทำงานยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขในพื้นที่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากแยกรายด้านพบว่า การเป็นประโยชน์ต่อสังคมสูงสุด และพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานคือ ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน (บุญญพัฒน์ ไชยเมธ, 2556) และพยาบาลวิชาชีพได้แสดงความรู้สึกต่อการทำงานในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นที่สะท้อนถึง ภาวะ เครียดกลัวการพิการ กลัวในความไม่ปลอดภัย รวมถึงการสูญเสียด้านชีวิต เสียใจ หดหู่และ สลดใจ สะท้อนถึงแรงจูงใจ ที่ทำให้ยังมีการปฏิบัติงานในพื้นที่อยู่ เนื่องจาก มีความผูกพันกับสถานที่ปฏิบัติงานและร่วมงาน มีภูมิภานาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหากมีความประสงค์ย้าย ไม่สามารถย้ายได้ เขาไม่ให้ย้าย ต้องมีการสลับตัวกัน ถึงจะย้ายได้ (สุนีย์ เกรานวล และคณะ, 2552)

การดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพของจังหวัดปัตตานี โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ภายใต้การดำเนินงานพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ การสื่อสารสาธารณะ การคืนข้อมูลส่งเสริมการสร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิ และองค์กรภาคประชาชนในการสร้างสุขภาพ มีระบบสุขภาพระดับอำเภอ ที่เชื่อมโยงระบบบริการปฐมภูมิและท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ (ยุทธศาสตร์สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี, 2558) และผลการดำเนินงานตำบลจัดการสุขภาพ ปี 2558 พบว่า การดำเนินการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพดี ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้แต่ยังพบปัญหาเชิงกระบวนการ และผลการวิเคราะห์ทำงานด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน พ.ศ. 2558 พบว่า บางพื้นที่ไม่มีการคืนข้อมูล การติดตามงาน การประเมินผล การดำเนินงานระดับพื้นที่ยังอยู่กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่มีการจัดทำมาตรการชุมชนที่ชัดเจน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี, 2558) ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง จึงจำเป็นที่ต้องใช้กลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพที่แท้จริง จึงทำให้สนใจถึงความสามารถของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้านการใช้กลยุทธ์สร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออกตาวา ซึ่งเป็นบุคลากรสาธารณสุขที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ชุมชนมากที่สุด ว่ามีความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพมากน้อยเพียงใดและปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสามารถดังกล่าว ทั้งที่หน่วยบริการมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีความเพียงพอต่อการให้บริการ โดยเฉพาะพยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวนเพียงพอ

(นิรันดร์ วิเศษฐสมิต, 2557) และผลการสำรวจความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกลุ่มคนหรือองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ และความไว้วางใจในความปลอดภัยและการสร้างสันติภาพของประชาชนท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ พบว่า ประชาชนให้ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่อกลุ่มหมอ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่อนามัย ในลำดับต้นๆ (ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, 2556) แม้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมีจำนวนผลกระทบมากที่สุดหากเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ที่เกิดเหตุการณ์ (ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา) ไม่ว่าจะเป็นต่อหน่วยบริการสาธารณสุข บ้านพัก จำนวน 14 ครั้ง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข บาดเจ็บ 12 ราย เสียชีวิต 22 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2557) ก็ตาม และ สถานการณ์ในพื้นที่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานสาธารณสุขเชิงรุก (บรรเจิด สุขพิพัฒปานนท์, 2557)) และภายใต้ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พยาบาลวิชาชีพมองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์นี้ว่าเปรียบเสมือนอยู่ในภาวะสงคราม บรรยากาศการอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นไปอย่างไร้ความสุขและเต็มไปด้วยความสับสน โดยเฉพาะการใช้ชีวิตประจำวัน อยู่ท่ามกลางความหวาดกลัว ความไม่ปลอดภัยในชีวิต และต้องระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา (สุรัสวดี ไผ่ตรีกุล และ สุชาดา รัชชกุล, 2551)

การพัฒนาระบบสุขภาพและบริการด้านสาธารณสุข จำเป็นต้องมีพื้นฐานหลักฐานจากการวิจัย เป็นเหตุผลรองรับในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต่างๆ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพตลอดเวลา และผลการพัฒนาสุขภาพที่ผ่านมา มีความก้าวหน้าตามลำดับ แต่ยังคงพบปัญหาสุขภาพปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนวิธีคิดด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ (สำนักรนโยบายและยุทธศาสตร์, 2554) ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี มีความสำคัญในการนำผลมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุข และบริหารจัดการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ท่ามกลางสถานการณ์ของพื้นที่ เพื่อประชาชนมีสุขภาพที่ดีทั้งกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล การบริหารจัดการ และการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นองค์ความรู้ให้กับผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสุขภาพ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเนื้อหา หลักสูตร การอบรมพัฒนาศักยภาพ ด้านความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพให้กับบุคลากรในสังกัด และการนำข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถไปใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร เพราะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีความใกล้ชิดกับประชาชน ชุมชน เข้าใจบริบทของพื้นที่และเป็นด่านหน้าของกระทรวงสาธารณสุข นำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพที่แท้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

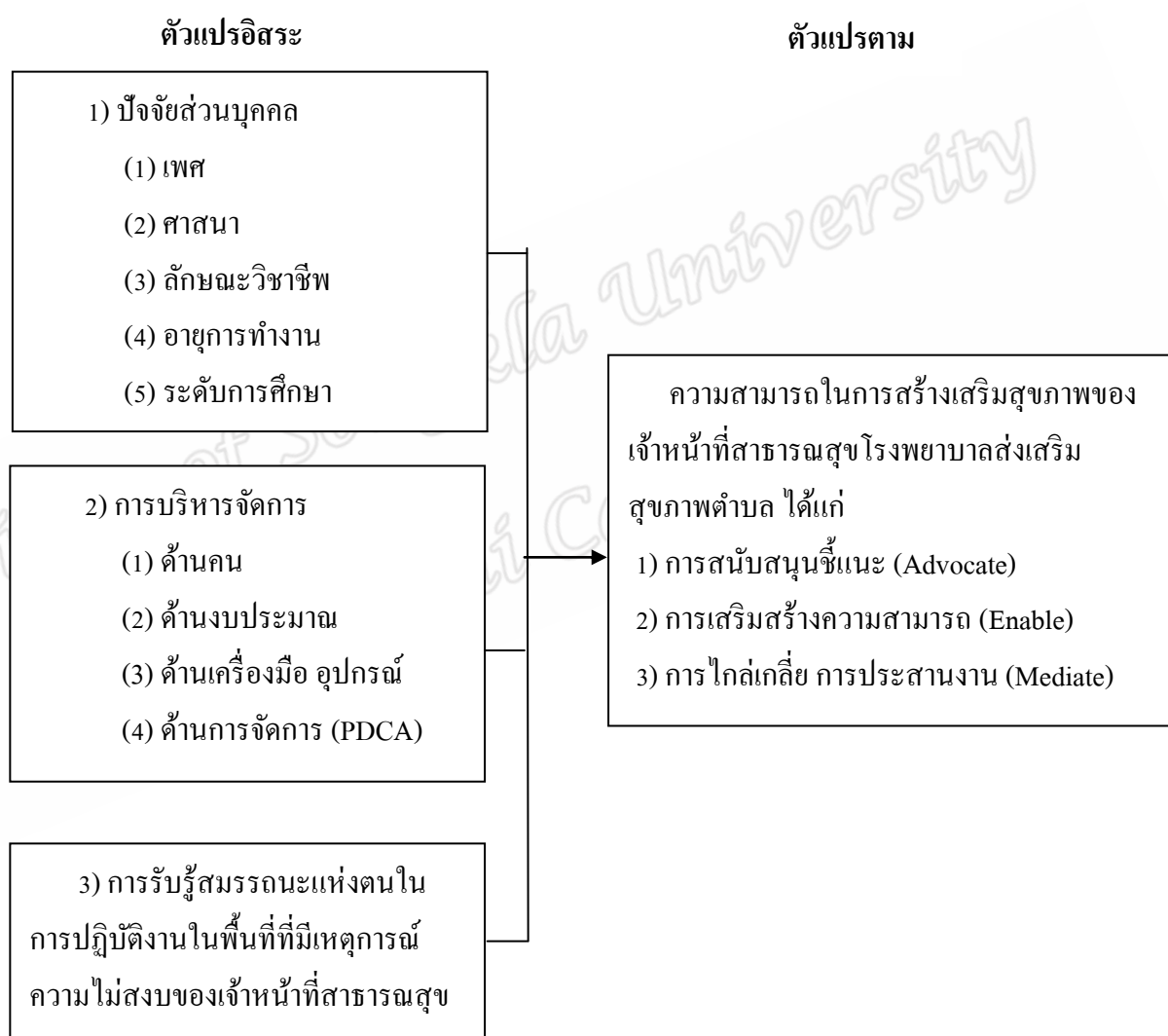
เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ได้แก่ วิชาชีพสาธารณสุข (นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุข) และวิชาชีพพยาบาล (พยาบาลวิชาชีพ)

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ ศาสนา ลักษณะวิชาชีพ อายุการทำงาน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ระดับการศึกษา) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (ด้านคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และด้านการจัดการ (PDCA)) และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2. ตัวแปรตาม ความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แก่ การสนับสนุนซึ่งเนะการเสริมสร้างความสามารถ และการใกล้ชิด การประสานงาน

3. ระยะเวลา เป็นการศึกษาในช่วง เดือน กันยายน 2557 ถึง มีนาคม 2559
4. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี ได้แก่ วิชาชีพสาธารณสุข (นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุข) และวิชาชีพพยาบาล (พยาบาลวิชาชีพ)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

การสร้างเสริมสุขภาพ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีศักยภาพมีอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง และในการทำให้สุขภาพของตนเองดีขึ้น

ความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ หมายถึง ความสามารถของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดปัตตานี ในการสร้างเสริมสุขภาพ โดยใช้กลยุทธ์พื้นฐานตามกฎบัตรอตตาวา 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การสนับสนุนชี้แนะ (Advocate) 2) การเสริมสร้างความสามารถ (Enable) และ 3) การไกล่เกลี่ย การประสานงาน (Mediate) แก่ประชาชนและชุมชน

การสนับสนุนชี้แนะ หมายถึง การก่อกระแส การนำข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และการกระตุ้น โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นกระบอกเสียงในการเพิ่มเสียงให้สังคม ชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก จิตสำนึกร่วมกันของชุมชน เกิดกระแสสังคมด้านสุขภาพ มีการระดมสมอง นำไปสู่การสร้างมาตรการ ข้อกำหนด นโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพ

การเสริมสร้างความสามารถ หมายถึง การสนับสนุนให้บุคคล ชุมชน สังคม โดยให้สามารถเข้าถึงบริการ ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ด้านสุขภาพ อย่างเท่าเทียมกัน โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้พัฒนาทักษะส่วนบุคคล และเพิ่มพลังอำนาจ

การไกล่เกลี่ย การประสานงาน หมายถึง การประสาน การเป็นสื่อกลาง การสื่อสารเพื่อให้เกิดความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่เป็นทุนทางสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาพ รวมไปถึงการเป็นสื่อกลางในการไกล่เกลี่ยหากมีภาคส่วนที่มีความคิด ความต้องการที่แตกต่างกัน ให้มีความคิด ความต้องการที่เป็นทางออกในการปกป้องสุขภาพ นำไปสู่การจัดบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หมายถึง สถานบริการสาธารณสุขที่เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิที่ตั้งอยู่ในระดับตำบลหรือหมู่บ้าน และที่ให้บริการระดับจากสถานีอนามัยเดิม ซึ่งให้บริการครอบคลุมถึงการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุม ป้องกันโรค รักษาพยาบาลฟื้นฟูสภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค ที่อยู่ในจังหวัดปัตตานี

ลักษณะวิชาชีพ หมายถึง ลักษณะงานที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข (ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล ควบคุมโรค รวมถึง การคุ้มครองผู้บริโภค) ที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานกระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งออกเป็นลักษณะการปฏิบัติงานหลัก เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวิชาชีพสาธารณสุข เป็นวิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุม

โรค การตรวจประเมินและการบำบัดโรคเบื้องต้น การดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย การฟื้นฟูสภาพ การอาชีวอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุข และ กลุ่มเจ้าพนักงานสาธารณสุข และ 2) กลุ่มวิชาชีพการพยาบาล ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เพื่อสามารถประกอบอาชีพในด้านบริการสุขภาพอนามัยทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชนการกระทำในการช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยเพื่อบรรเทาอาการ โรคและ/หรือยับยั้งการลุกลามของโรค รวมถึงการประเมินภาวะสุขภาพ การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรค ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ และศิลปะการพยาบาล

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานขององค์กรที่ต้องมีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำปัจจัยทางการบริหารจัดการ ได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ใช้หลักวงจรการบริหารงานคุณภาพของเดมมิ่ง Plan Do Check Act (PDCA)

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบ หมายถึง ความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในความสามารถของตนเองที่จะสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น ซึ่งมีความแตกต่างกับพื้นที่อื่นทั่วไปในเรื่องของเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น เช่น การลอบยิง การวางระเบิด การเผาทำลายรถยนต์ การแขวนป้ายข่มขู่ การวางเพลิงอาคาร เป็นต้น

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี ในตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข และ เจ้าพนักงานสาธารณสุข ทั้งประเภท ข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และ ลูกจ้างชั่วคราว